

hledávky Lva M-a žalobkyni postoupené, tím méně tehdy, pokud Lev M. proti žalované ještě žádných takových pohledávek neměl. Ale ani postupem eventuelních provisních pohledávek M-ových na žalobkyni, nemohlo na ni přejíti také jeho právo k nahlédnutí do obchodních knih žalované, smlouvou výslovně jemu zaručené a to ani tehdy, kdyby jí bylo bývalo M-em výslovně spolupostoupeno. Právo toto jest ryze osobním (*ius personalissimum*), tkvícím ve služebním poměru M-ové k žalované a nikoli na pohledávce samé, byť i vyvíralo z povahy této pohledávky (*provisie*) a sloužilo ku kontrole jejího případného vzniku. Že tomu tak, plyne z úvahy, že podkladem služebního poměru jest v prvé řadě vzájemná důvěra, jež určuje nejen ráz a rozsah služeb, svěřených zaměstnanci, nýbrž i způsob úhrady jeho požitků. Ví-li zaměstnavatel, rozhodnuv se pro úplatu ve způsobu *provisie*, že bude musiti po případě dáti zaměstnanci k dispozici své obchodní knihy, třeba jen v obmezeném rozsahu, počítá nezbytně s tím, že to bude jen zaměstnanec, jehož věc se týká, a že se tím nevydá v nebezpečení, odhaliti svá obchodní tajemství, zjevná z knih, osobám třetím, po případě firmám konkurenčním. Oprávnění zaměstnanci takto poskytnuté jest tedy úzce spjato s jeho osobností, jen on může právo toto vykonávati a jen jemu jest zaměstnavatel povinen trpěti výkon onoho práva. Náleží tudíž právo zaměstnancovo, nahlížeti v obchodní knihy zaměstnavatele, v okruh práv nezcizitelných, lpících na osobě, a nemůže býti dle §u 1393 obč. zák. na jiné vůbec převedeno. Nemohlo proto ani právo Lva M-a k nahlédnutí do obchodních knih žalované přejíti automaticky postupem jeho provisních pohledávek na žalobkyni — přímý postup nebyl ani tvrzen — ježto není jen pouhým, dle §u 1394 obč. zák. převoditelným jich *accessorium*. Při tom jest zcela lhostejno, zda jest žalovaná vůči žalobkyni firmou konkurenční čili nic.

Čís. 5472.

Pojišťovací smlouva.

Jest-li dle pojišťovacích podmínek pojišťovna oprávněna, zrušiti smlouvu pojišťovací bez vší výpovědi, byl-li pojistník v prodlení s placením pojistného splatného v prvním pojišťovacím roce, jest povinna projevití odstup od smlouvy pojistníkovi buď výslovně nebo činem konkludentním. Nezvěděl-li pojistník o odstupu pojišťovny od smlouvy a zaplatil-li pojišťovací premii, trvá pojišťovací smlouva dále.

(Rozh. ze dne 18. listopadu 1925, Rv I 1495/25.)

Žalobě proti pojišťovně o vyplacení pojistného bylo o b ě m a n i ž-ší m i s o u d y vyhověno, o d v o l a c í m s o u d e m z těchto důvodů: Ve věci samé kotví rozhodnutí této pře v zodpovědění otázky, zda zrušila žalovaná pojišťovací smlouvu s právním účinkem proti pojištěnci čili nic. V tom směru arciť stanoví § 5, druhý odstavec všeobecných pojišťovacích podmínek, že, je-li pojistník v prodlení s placením pojistného, splatného v prvním roce pojišťovacím, pojišťovna jest oprávněna, pokud zaplacení se nestalo, zrušiti smlouvu bez výpovědi, avšak

neustanovuje ničeho, že tak pojišťovna učiniti mohla bez vyrozumění pojištěného. O to se právě zde jedná a tu přisvědčiti jest názoru prvního soudu, že žalovaná byla v tomto případě povinna oznámiti pojištěnému svůj úmysl, smlouvu zrušiti. Tato povinnost žalované vyplývá jednak již z povahy smlouvy pojišťovací jakožto dvoustranné konsensuální smlouvy, jednak v tomto případě i z toho, že, jak zjištěno, žalovaná upomínala pojištěného o placení pojistného s tím, že jinak bude soudně vymáháno, z čehož právem mohl pojištěný usuzovati, že pojišťovna na smlouvě trvá a ji zrušiti nemíní. Proto měla pojišťovna, změnivši svůj úmysl a zvolivši druhou možnost, zrušení smlouvy, o tom zpravit pojištěného, aby vůči němu se stalo zrušení smlouvy s právním účinkem. Že by se tak byla zachovala, žalovaná netvrdila, a dopis ze dne 4. července 1923, ve kterém mluví o zrušení smlouvy, na váhu již nepadá proto, že dopis ten se do rukou pojištěného již nedostal, poněvadž dne 5. července 1923 zemřel. Vnitřní provedení storna nestačí za tohoto stavu věci ku zrušení smlouvy.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Nejvyšší soud sdílí právní názor odvolacího soudu, že vnitřní storno nestačilo ku zrušení smlouvy. Podle druhého odstavce všeob. poj. podmínek jest pojišťovna, je-li pojistník s placením pojistného, splatného v prvním pojišťovacím roce, v prodlení, oprávněna, pokud se zaplacení nestalo, zrušiti pojišťovací smlouvu beze vší výpovědi. Tím jest pojišťovně vyhrazeno právo, zrušiti pojišťovací smlouvu, aniž by dala pojistníkovi výpověď. Použití tohoto práva závisí na její vůli. A právě proto, že odstup od smlouvy závisí na její vůli, musí odstup ten, aby byl účinným, býti projeven druhé straně (pojistníkovi) ať výslovně, ať konkludentními činy, vždy však takovým způsobem, by pojistník nebyl v pochybnosti o tom, že smlouva byla zrušena a že není proto povinen plniti ze smlouvy. Pojistník nemůže jinak věděti, pokud projev ten nedojde, zdali pojišťovna použije svého práva k odstupu, či zdali bude trvati na splnění smlouvy a na zaplacení dlužných premií, či zda použije práva, vyhrazeného jí ustanovením prvního odstavce §u 5 všeob. poj. podm., podle něhož má pojišťovna, nebyla-li . . . některá splátka prvního ročního pojistného i se všemi vedlejšími poplatky zaplacená nejdéle do 8 dnů po dni splatnosti, právo, soudně vymáhati zaplacení celého prvního ročního pojistného bez ohledu na smluvené jeho splátky. Rozhodnutí čí. 3786 sb. n. s., na něž se dovolání odvolává, se na tento případ nehodí, neboť v případě, jehož se týká ono rozhodnutí, bylo do všeobecných pojišťovacích podmínek (čl. 9) pojata ustanovení, že, neuplatní-li se nárok na premii soudně do 3 měsíců ode dne splatnosti, má se za to, že se odstoupilo od smlouvy a pojišťovna splatné premie do 3 měsíců soudně nevymáhala. Tam ovšem nebylo třeba vzhledem na toto výslovné ustanovení zvlášť ještě pojistníka vyrozuměti, že pojišťovna od smlouvy odstupuje, jinak však je tomu v tomto případě, kde pojišťovací podmínky ničeho neustanovují, že pojišťovna tak učiniti mohla bez vyrozumění pojistníka. Použití slov »bez vší výpovědi« má ten význam,

že odstup, jakmile byl straně projeven, odstraňuje smluvní poměr ihned a bezpodmínečně, tak jako kdyby nebyl býval založen. Pokud však o zrušení tom nevěděl, může pojistník premii zaplatiti, pojistitel jest povinen přijmouti platební nabídku, pokud se týče nepřijetím jejím ocitl by se v prodlení a ve prospěch pojistníka nastaly by veškeré účinky zaplacení premie, tudíž zvláště také pojistitelovo pojistné ručení (§ 1419 obč. zák.). Právem poukazuje odvolací soud také na to, že z toho, že, jak zjištěno, pojišťovna upomínala pojištěného o zaplacení pojistného s tím, že jinak dlužné pojistné bude soudně vymáháno, pojištěný mohl právem usuzovati, že pojišťovna na smlouvě trvá a ji zrušiti nemíní.

Čís. 5473.

Stát jest povinen zaplatiti pohledávku, za kterou se zaručil dle Šu 27 čís. 1, 29 čís. 2 zákona o stavebním ruchu ze dne 27. ledna 1922, čís. 45 sb. z. a n., aniž by byl oprávněn odepřítí placení bez vydání postupní listiny nebo postupní doložky vkladní.

(Rozh. ze dne 18. listopadu 1925, Rv I 1840/25.)

Žalující záložna zapůjčila podle dlužního úpisu ze dne 5. ledna 1923 Josefu K-ovi na stavbu domu 320.000 Kč proti pololetní vzájemné výpovědi. Zápůjčka byla zajištěna na domě zástavním právem a Československý stát převzal za ni záruku ve smyslu zákona ze dne 27. ledna 1922, čís. 45 sb. z. a n. O jmění Josefa K-a byl po té vyhlášen úpadek, žalobkyně vypověděla pohledávku, a, ježto ji ani Josef K. ani erár nezaplatil, domáhala se na eráru zaplacení žalobou, proti níž namítl erár, že záruka, kterou stát za vymáhanou pohledávku převzal podle zákona ze dne 27. ledna 1922, čís. 45 sb. z. a n., není rukojemstvím ve smyslu občanského zákoníka, nýbrž širším samostatným právním ústavem, jehož právní povaha je dána předpisem Šu 29 cit. zák. čís. 45/22 a proto nevztahuje se na ní předpis Šu 1356 obč. zák. o splatnosti v případě vyhlášení úpadku na jmění dlužníka. Žalovaný erár projevilo ochotu zaplatiti zažalovanou pohledávku, vydá-li mu žalující záložna předem listinu, potvrzující příjem pohledávky a opatřenou vkladnou doložkou, by se mohl podle ní provést knihovní převod pohledávky na žalovaný erár, žalobkyně však odepřela vydání takové listiny neb převzetí závazku o postupu pohledávky na Čsl. erár, a proto navrhla žalovaná strana zamítnutí žaloby. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby. **Důvody:** Spornou zbývá pouze otázka, zda žalovaná strana může se důvodně opíratí návrhu žalobnímu proto, že žalující záložna odepřela jí před zaplacením vydati listinu o převodu pohledávky na žalovaný erár nebo zavázati se před zaplacením k postupu pohledávky žalovanému eráru. A tu dlužno uznati, že zdráhání takové je neoprávněno. Žádost za převod pohledávky na žalovaný erár před zaplacením pohledávky cestou postupu nemá v zákoně opory; neboť jak § 1358, tak i § 1422 obč. zák. předpokládají zaplacení pohledávky a pak dle Šu 1358 obč. zák. dle zákona přechází pohledávka na zaplativšího ru-